

LA/Anniina Alaluusua-Listola, RE/Matleena Pulla, VA/Markus Palomurto

25.5.2022

Valtiovarainministeriö
kirjaamo.vm@gov.fi

Valtiovarainministeriön lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi laista tulotietojärjestelmästä annetun lain muuttamisesta (VN/30075/2021, VM 162:00/2021)

Valtiovarainministeriö on pyytänyt Eläketurvakeskukselta lausuntoa tulotietojärjestelmästä annetun lain muuttamista koskevasta hallituksen esityksestä.

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi lakia 1.1.2023 alkaen laajentamalla tiedonsaantiin oikeutettujen tiedon käyttäjien piiriä. Tulorekisterin tietoja voitaisiin nykyisten tiedon käyttäjien lisäksi luovuttaa laissa säädettävien tehtävien hoitamista varten:

- Harmaan talouden selvitysyksikölle,
- Tullille,
- Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskukselle,
- Maahanmuuttovirastolle,
- oikeusaputoimistolle ja Ahvenanmaan oikeusapu- ja edunvalvontatoimistolle,
- yleiselle edunvalvojalle,
- haastemiehille ja
- poliisille.

Lisäksi tietojensaanti laajenisi työ- ja elinkeinotoimistolla, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksella sekä hyvinvointialueilla.

Ehdotuksilla ei laajennettaisi mainittujen tahojen tiedonsaantioikeutta sisällöllisesti, vaan kyse on tiedoista, joita näillä on muutenkin oikeus saada.

Yhteistyöryhmän jäsenmäärää ehdotetaan kasvatettavaksi siten, että yhteistyöryhmässä olisi 17 jäsentä nykyisen 12:n sijasta. Verohallinnon, Kansaneläkelaitoksen ja Eläketurvakeskuksen nimeämien jäsenten lisäksi yhden jäsenen tulisi olla sosiaali- ja terveysministeriön nimeämä. Lisäksi ehdotetaan, että suorituksen maksajatahojen edustajien vähimmäismäärä nostettaisiin yhdestä kahteen. Vakiintunutta käytäntöä vastaavasti ehdotetaan lisäksi, että puheenjohtajan tulee olla valtiovarainministeriön ja kahden jäsenen Tulorekisteriyksikön nimeämiä.

Hallitusohjelmaan sisältyvän positiivisen luottotietorekisterin perustamisen valmistelussa luottotietorekisteri on päädytty perustamaan tulorekisterin yhteyteen. Rekisterinpitäjänä toimisi Tulorekisteriyksikkö. Luottotietorekisteri on oikeudellisesti ja toiminnallisesti tulorekisteristä täysin erillinen rekisteri.

LA/Anniina Alaluusua-Listola, RE/Matleena Pulla, VA/Markus Palomurto

25.5.2022

Tulorekisteriyksikön toimintaan tulotietojärjestelmän ylläpitäjänä liittyvät sidosryhmät ovat kokonaan eri tahoja kuin Tulorekisteriyksikön positiiviseen luottotietorekisteriin ylläpitäjänä liittyvät sidosryhmät. Tulotietojärjestelmästä annetussa laissa säädettyjä Tulorekisteriyksikön yhteistyöryhmän tehtäviä on tämän vuoksi aiheellista tarkentaa. Yhteistyöryhmä ei käsittelee positiiviseen luottotietorekisteriin liittyviä asioita. Positiivisesta luottotietorekisteristä on annettu erillinen hallituksen esitys 24.2.2022 (HE 22/2022 vp).

Eläketurvakeskuksen kanta ja perustelut

Eläketurvakeskus kannattaa tulorekisterin tietojen käyttöoikeuden laajentamista esityksessä mainituille tahoille. Eläketurvakeskus luovuttaa nykyisin ansiotietoja osalle näistä tahoista (poliisi, tulli, haastemiehet ja talous- ja velkanuvojat). Käyttöoikeuden laajentaminen mahdollistaa Eläketurvakeskuksen ja edellä mainittujen tahojen kahdenvälisistä tietoluovutuksista luopumisen tietyllä aikataululla. Jatkossa tulisi varmistaa, että tulorekisteri olisi ensisijainen tiedonantaja näille tahoille. Työeläkealan rekisterissä on vuodesta 2019 lähtien ollut vastaavat tiedot kuin tulorekisterissä siltä osin kuin ansiot ovat työeläkevakuutettavia. Työeläkealan rekistereissä ei ole lisätietoa työsuhteista, joten tästäkin näkökulmasta tulorekisterin tietosisältö kattaa kyseisten viranomaisten tietotarpeet.

Esimerkiksi haastemieslain (505/1986) 4 a §:n perusteella Eläketurvakeskus on luovuttanut haastemiehen pyynnöstä henkilön työnantajan yhteystietoja haastemiehelle erillisellä rekisteriotteella. Tietojenantopalvelu haastemiehille on aiheuttanut paljon henkilötyötä ja kustannuksia Eläketurvakeskukselle, koska jokainen ote on haettu erikseen Eläketurvakeskuksen tietojärjestelmästä. Työeläkealan tietojärjestelmissä ei ole tulorekisterin tietosisältöön verrattuna lisätietoja työsuhteesta tai työnantajasta.

Eläketurvakeskus hyödyntää Harmaan talouden selvitysyksikön tekemiä ilmiöselvityksiä työeläkevakuuttamisen valvonnassa. Jos Harmaan talouden selvitysyksikkö saa oikeuden käyttää tulorekisteritietoja ilmiöselvityksissään, lisää tämä ilmiöselvitysten käytettävyyttä ja hyödyllisyyttä Eläketurvakeskuksen tekemässä työeläkevakuuttamisen valvonnassa. Ilmiöselvitysten lähdemateriaalin laajentuminen tulorekisteritiedoilla tuo Eläketurvakeskukselle mahdollisuuden kehittää omia osin ilmiöselvityksiin tukeutuvia valvontamenetelmiään.

Eläketurvakeskuksen mielestä ilmiöselvitysten lisäksi tulotietojärjestelmästä annetun lain 13 §:n 1 momentin uuteen 27 kohtaan tulisi lisätä myös Harmaan talouden selvitysyksikön tekemät velvoitteiden hoitoselvitykset. Työeläkeala luovuttaa velvoitteiden hoitoselvityksiin tietoja, jotka on

LA/Anniina Alaluusua-Listola, RE/Matleena Pulla, VA/Markus Palomurto

25.5.2022

käytännössä saatu tulorekisteristä. Työeläkealan näkökulmasta hallituksen esityksessä esille tuodut hyödyt muun muassa hallinnollisen taakan väheneemisestä, tiedon eheyden ja laadun näkökulmasta toteutuisivat vasta Harmaan talouden selvitysyksikön siirtyessä käyttämään suoraan tulorekisterin tietoja myös velvoitteiden hoitoseelvityksien osalta.

Eläketurvakeskus kannattaa sosiaali- ja terveysministeriön osallistumista yhteistyöryhmään, koska tulorekisterillä on merkittävä vaikutus sosiaalivakuuttamiseen ja näin varmistetaan sujuva tiedonkulku. Tulorekisterin yhteistyöryhmän osalta Eläketurvakeskus toteaa, että tulorekisteristä vastaa yksinomaan Tulorekisteriyksikkö yhdessä Verohallinnon kanssa. Yhteistyöryhmällä ei ole tämän kaltaista vastuuroolia.

Työeläkeala pitää tärkeänä, että käyttöoikeuksien laajentuessa tulorekisteri huolehtii tiedonsaantioikeuksien rakentamisessa EU:n yleisen tietosuojasetuksen mukaisesta sisäänrakennetusta ja oletusarvoisesta tietosuojasta. Tämä merkitsee sitä, että yksityisyys- ja tietosuojaperiaatteita suojellaan alusta saakka ja pääsy luvattomiin tietoihin estetään teknisesti. Henkilötiedot eivät voi olla oletusarvoisesti rajoittamattomien henkilöiden käytettävissä, eikä tietojen katsomisen oikeutus saa jäädä pelkästään käyttäjän harkintaan. Kun osapuolten määrä tulorekisterissä kasvaa, tietojen väärinkäytön riski lisääntyy.

Eläketurvakeskus

Katri Raatikainen

Karoliina Kiuru